Lietas arhīva Nr. C-2802-19/5
ECLI:LV:RPPT:2019:0930.C68280219.8.S

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā

Rīgā, 2019.gada 30.septembrī

Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesa tiesnese M.Šalta
ar sekretāri E.Andžani,
piedaloties prasītājas pārstāvei /pers. A/
izskatīja atklātā tiesas sēdē civillietu SIA "AZ Mežs" prasībā pret /pers. B/ par parāda piedziņu.

Aprakstošā daļa

SIA "AZ Mežs" (turpmāk arī prasītāja) cēla tiesā prasību pret /pers. B/ (turpmāk arī atbildētāja) par parāda piedziņu.

Prasības pieteikumā norādīts, ka 2018.gada 28.decembrī starp pusēm noslēgts Rokas naudas līgums, saskaņā ar kuru atbildētāja apņēmās pārdot prasītājai nekustamo īpašumu /adrese A/ par 80000 *euro*. Puses vienojās, ka pirkuma līgums tiks noslēgts ne vēlāk kā līdz 2019.gada 1.februārim.

2018.gada 28.decembrī prasītāja samaksājusi atbildētājai rokas naudu 5000 *euro* apmērā.

2019.gada 29.janvārī prasītāja ieradās pie zvērināta notāra, lai nosūtītu atbildētājai uzaicinājumu noslēgt pirkuma līgumu, bet no zemesgrāmatas nodalījuma konstatēts, ka atbildētāja nekustamo īpašumu atsavinājusi trešajām personām, kuru īpašuma tiesības uz nekustamo īpašumu zemesgrāmatā nostiprinātas 2019.gada 11.janvārī. Tādējādi atbildētāja līguma izpildīšanu padarījusi par neiespējamu.

Rokas naudas līgumā noteikts, ka rokas nauda rokas devējam tiek atmaksāta vienkāršā apmērā, lai gan sākotnēji puses ir vienojušās par divkāršu apmēru.

Tā kā Rokas naudas līguma projekta pēdējo redakciju sagatavoja atbildētāja, viņa apzināti izmainījusi līguma punktu, lai izvairītos no rokas naudas atmaksas pienākuma divkāršā apmērā, savukārt prasītājas valdes priekšsēdētājs, līgumu parakstot, minētās izmaiņas nepamanīja.

Prasītāja uzskata, ka neatkarīgi no tā, ka puses līgumā ir pielīgušas rokas naudas atmaksu vienkāršā apmērā, tā ir atmaksājama divkāršā apmērā, jo Civillikuma 1730.pants ir imperatīva tiesību norma.

2019.gada 31.janvārī prasītāja sagatavojusi pretenziju par rokas naudas atmaksu divkāršā apmērā, ko atbildētāja ir saņēmusi.

Atbilstoši Rokas naudas līguma 3.2.punktam, rokas nauda bija atmaksājama 2019.gada 5.februārī. Atbildētāja uz 2019.gada 5.februāri rokas naudu prasītājai nav atmaksājusi.

Prasība pamatota ar Civillikuma 1., 1725., 1726., 1727., 1728., 1730.pantu.

Tiesā saņemti atbildētājas paskaidrojumi, no kuriem izriet, ka atbildētāja prasību atzīst daļēji. Ņemot vērā, ka visas sarunas notika caur nekustamā īpašuma mākleri, atbildētāja ar prasītāju nav komunicējusi un nebija sapratusi prasītājas tālāko rīcību. Pēc saņemtās informācijas no mākslera saprata, ka prasītāja nevēlas pirkt nekustamo īpašumu, līdz ar to, nekustamais īpašums tika pārdots citam pircējam, paturot rokas naudu pilnā apmērā.

Pēc prasības pieteikuma saņemšanas atbildētāja prasītājai ir nosūtījusi paziņojumu par rokas naudas atmaksāšanu.

Prasītājas pārstāve tiesas sēdē prasību uzturēja uz prasības pieteikumā minētajiem apstākļiem un norādītajā apmērā. Lūdza prasību apmierināt.

Atbildētāja uz tiesas sēdi nav ieradusies, tiesu par neierašanās iemesliem nav informējusi, kaut gan par tiesas sēdes vietu un laiku paziņots likumā noteiktajā kārtībā.

Tiesa uzskata, ka saskaņā ar Civilprocesa likuma 156.panta pirmo daļu lietu var izskatīt bez atbildētājas klātbūtnes.

Motīvu daļa

Uzklausot prasītājas pārstāves paskaidrojumus un pārbaudot lietā esošos rakstveida pierādījumus, tiesa atzīst, ka prasība ir apmierināma daļēji šādu apsvērumu dēļ.

Civilprocesa likuma 93.panta pirmajā daļā ir noteikts, ka katrai pusei jāpierāda tie fakti, uz kuriem tā pamato savus prasījumus vai iebildumus. Prasītājam jāpierāda savu prasījumu pamatotība. Atbildētājam jāpierāda savu iebildumu pamatotība. Savukārt Civilprocesa likuma 96.panta piektajā daļā ir noteikts, ka pusei nav jāpierāda fakti, kurus šajā likumā noteiktajā kārtībā nav apstrīdējusi otra puse.

No lietas materiāliem redzams, ka starp pusēm noslēgts Rokas naudas līgums, saskaņā ar kuru prasītāja nodevusi atbildētājai rokas naudu 5000 *euro* apmērā, lai nodrošinātu nekustamā īpašuma /adrese A/, kas sastāv no ēkas un zemesgabala, pirkuma līguma noslēgšanu.

Tiesa, pārbaudot lietas materiālos esošo līgumu, secina, ka puses ir vienojušās par darījuma būtiskajām sastāvdaļām, ar nolūku savstarpēji saistīties un saskaņā ar Civillikuma 1533.pantu šis līgums uzskatāms par galīgi noslēgtu un atzīstams par tiesīgu.

Saskaņā ar Rokasnaudas līguma 2.2.punktu pirkuma līgums bija jānoslēdz līdz 2019.gada 1.februārim.

Lietā nav strīda, ka līdz 2019.gada 1.februārim Pirkuma līgums par nekustamā īpašuma pārdošanu netika noslēgts.

Prasītāja uzskata, ka Pirkuma līgums netika noslēgts atbildētājas vainas dēļ, turklāt prasītājai ir zudusi interese par Pirkuma līguma noslēgšanu, jo nekustamais īpašums jau ir atsavināts trešajām personām.

Saskaņā ar Civillikuma 1725.pantu ar rokas naudu jāsaprot tas, ko līgumu noslēdzot viena puse dod otrai nevien par galīgi noslēgta līguma pierādījumu, bet līdz ar to arī par tā izpildījuma nodrošinājumu. Civillikuma 1727.pants nosaka, ka rokas naudas apsolījums vien nav pietiekošs, un tiesību nodibina tikai tās iedošana.

Ar lietas materiāliem pievienoto AS "SEB banka" maksājuma uzdevumu pierādīts, ka prasītāja ir nodevusi atbildētājai rokas naudu 5000 *euro* apmērā.

Atbilstoši Civillikuma 1730.panta otrajai daļai, ja līgumu neizpilda aiz viena līdzēja vainas, tad, ja vainīgs rokas naudas saņēmējs, viņam tā jāatdod tās devējam divkāršā apmērā; bet ja neizpildīšanā vainīgs rokas naudas devējs, tad viņš zaudē tiesību prasīt to atpakaļ. Bez tam vainīgam jāatlīdzina pretiniekam visi zaudējumi.

Saskaņā ar Rokas naudas līguma 3.2.punktu puses ir pielīgušas, ka gadījumā, ja rokas naudas ņēmējs atsakās pārdot nekustamo īpašumu un

nenoslēdz tā pirkuma līgumu ar rokas naudas devēju 2.2.punktā noteiktajā termiņā, šis līgums tiek pārtraukts un rokas naudas ņēmējs 3 darba dienu laikā no dienas, kad rokas naudas devējs ir iesniedzis rokas naudas ņēmējam pretenziju, atmaksā rokas naudas devējam šajā līgumā minēto rokas naudu vienkāršā apmērā, tas ir 5000 *euro*.

Prasītāja norādījusi, ka sarunu laikā pirms rokas naudas līguma parakstīšanas šis līguma punkts bija izteikts redakcijā, kas paredzēja rokas naudas atmaksu divkāršā apmērā. Tā pat prasītāja uzskata, ka līguma punkts nevar būt par pamatu, lai atbildētāja neatmaksātu rokas naudu divkāršā apmērā, jo Civillikuma 1730.panta otrā daļa ir imperatīva tiesību norma, tādējādi puses nevar paredzēt citu naudas atmaksas kārtību.

Tiesību teorijā atzīts, ka katra pilnīga tiesību norma sastāv no tiesiskā sastāva un tiesiskajām sekām. Tiesību normas sastāvdaļas savstarpēji saista vārdi „vajadzēt" vai „varēt". Ja tiesiskā sastāva gadījumā tiesisko seku iestāšanās ir obligāta, tad tā ir imperatīva tiesību norma, tāpēc tiesību piemērotājam nav nekādu iespēju izvairīties no tiesisko seku iestāšanās. Ja tiesību normas piemērotājs var izvēlēties, izmantot iestājušās tiesiskās sekas vai nē, tad tā ir dispozitīva tiesību norma (*sk.Neimanis J. Ievads tiesībās. Rīga: zv.adv. J.Neimanis, 2004, 46., 52.lpp.*).

Vērtējot Civillikuma 1730.panta otrajā daļā noteikto, tiesa atzīst, ka šī nav imperatīva tiesību norma, jo lai arī tā paredz rokas naudas atmaksāšanu divkāršā apmērā, tiesību normas piemērotājam ir tiesības izvēlēties vai tiesiskās sekas ir piemērojamas vai nē. Prasītāja nepareizi konstatējusi, ka tiesību norma ir imperatīva, tādējādi puses var vienoties par citādāku rokas naudas atmaksas kārtību.

Turklāt, jāņem vērā, ka viens no civiltiesību kā privāttiesību pamatprincipiem ir privātautonomijas princips, atbilstoši kuram personas var brīvi veidot savas tiesiskās attiecības, izvēloties jebkuru rīcību, kas nav pretēja likumam. Šāda rīcības brīvība ir nozīmīga civiltiesiskās apgrozības dalībniekiem, jo bieži vien vēlamo tiesisko stāvokli var sasniegt ar dažādiem atļautiem juridiskiem līdzekļiem, un dalībnieku izvēli ietekmē tas, kas visvairāk atbilst viņu interesēm konkrētā brīdī un situācijā, izvērtējot tiesiskās un ekonomiskās sekas un citus apstākļus. Viena no privātautonomijas principa izpausmēm ir līgumu brīvības princips. Saskaņā ar minēto principu civiltiesiskās apgrozības dalībnieki var brīvi izvēlēties, vai un ar ko slēgt līgumu, kā arī līguma saturu un formu, ciktāl tiesību sistēmā nav paredzēti minētās brīvības ierobežojumi.

Tātad saistību dalībnieki var izvēlēties arī tādu saistību nodibināšanu un līguma saturu, kas paredz kādai pusei brīvprātīgi atteikties no savām tiesībām, ja vien tas nav pretējs likuma pavēlošajām normām, tiesību principiem un valsts tiesiskajai iekārtai.

Saskaņā ar Civillikuma 1587.pantu tiesīgi noslēgts līgums uzliek līdzējam pienākumu izpildīt apsolīto, un ne darījuma sevišķais smagums, ne arī vēlāk radušās izpildīšanas grūtības nedod vienai pusei tiesību atkāpties no līguma, kaut arī atlīdzinot otrai zaudējumus.

Pušu starpā noslēgtais Rokas naudas līgums ir spēkā, ne pats līgums, ne kāds no tā atsevišķiem punktiem likumā noteiktā kārtībā nav apstrīdēts vai atzīts par spēkā neesošu. Tā pat prasītāja nav iesniegusi tiesā nekādus pierādījumus, kas apstiprinātu, ka puses sākotnēji nebija vienojušās par līguma 3.2.puntku šādā redakcijā. Tādējādi tiesa nesaskata pamatu apšaubīt pušu izteikto gribu, parakstot rokas naudas līgumu, un to izsakot tieši šādā redakcijā.

Kā jau iepriekš secināts, Rokas naudas līgums nav izpildīts, jo starp pusēm nav noslēgts Pirkuma līgums ne Rokas naudas līguma noteiktajā termiņā, ne pēc tā.

Prasītāja ir noradījusi, ka 2019.gada 31.janvārī, ierodoties pie zvērināta notāra, lai nogādātu atbildētājai paziņojumu par līguma noslēgšanu, un, ieskatoties zemesgrāmatā, konstatēts, ka nekustamais īpašums jau ir atsavināts citām personām.

No Rīgas pilsētas zemesgrāmatas nodalījuma /numurs/ redzams, ka atbildētāja uz 2019.gada 2.janvāra pirkuma līguma pamata nekustamo īpašumu ir atsavinājusi divām citām personām. Ieraksts zemesgrāmatā ir veikts saskaņā ar tiesas 2019.gada 11.janvāra lēmumu.

Atbildētāja paskaidrojumos ir norādījusi, ka saziņa ar prasītāju notikusi ar māklera starpniecību, tādēļ nav sapratusi prasītājas tālāko rīcību pēc rokas naudas līguma noslēgšanas, tā pat atbildētāja no māklera ir sapratusi, ka prasītāja nav bijusi ieinteresēta pirkt nekustamo īpašumu.

Tiesa šādus atbildētājas iebildumus uzskata par nepamatotiem. No Rokas naudas līguma, kas noslēgts 2018.gada 28.decembrī, un veiktās drošības naudas samaksas kā arī tās apmēra, un līgumā atrunātā, ka drošības nauda tiek ieskaitīta pirkuma līguma cenā, nepārprotami redzams, ka prasītāja ir gribējusi iegādāties atbildētājas nekustamo īpašumu. Savukārt atbildētāja ar trešajām personām citu pirkuma līgumu ir noslēgusi jau 2019.gada 2.janvārī, kas ir tikai četras dienas vēlāk kā pēc rokas naudas līguma parakstīšanas ar prasītāju.

Tiesa apšauba, ka prasītāju šo četru dienu laikā, no kurām daļa ir svētku dienas, būtu veikusi tādas darbības, kas būtu par pamatu uzskatīt, ka viņa nav ieinteresēta pirkuma līguma noslēgšanā. Tiesa uzskata, ja prasītāja nebūtu bijusi ieinteresēta pirkuma līguma noslēgšanā, viņa nebūtu slēgusi rokas naudas līgumu un veikusi rokas naudas samaksu. Turklāt, puses bija paredzējušas pirkuma līgumu noslēgt līdz 2019.gada 1.februārim, tādējādi līdz noteiktajam termiņam atbildētājai nebija pamats uzskatīt, ka prasītāja nevēlas pirkuma līgumu noslēgt.

Ievērojot iepriekš minēto, tiesa atzīst, ka Pirkuma līgums nav parakstīts atbildētājas vainas dēļ, jo viņa jau četras dienas pēc rokas naudas līguma noslēgšanas, nesagaidot rokas naudas līgumā noteiktā termiņa pirkuma līguma noslēgšanai notecējumu, ir atsavinājusi nekustamo īpašumu citām personām.

Prasītāja 2019.gada 31.janvārī ir nosūtījusi atbildētājai pretenziju, lūdzot atmaksāt rokas naudu, bet atbildētāja rokas naudu nav atmaksājusi.

Senāts atzinis, ka atbilstoši Civillikuma 1730.panta otrajai daļai rokasnaudas devējs ir tiesīgs celt prasību par rokasnaudas piedziņu, neprasot rokasnaudas līguma izpildi, taču tādā gadījumā, lai apmierinātu prasību, tiesai jānoskaidro, vai pastāv pamatoti iemesli, kuru dēļ prasītājs atsakās noslēgt līgumu, par kuru puses bija vienojušās rokasnaudas līgumā *(sk. Augstākās tiesas Senāta 2008.gada 15.oktobra spriedumu lietā Nr.SKC-343/2008 8.punktu).*

Tiesa atzīst, ka pastāv pamatots iemesls, kura dēļ prasītāja vairāk nav ieinteresēta pirkuma līguma noslēgšanā, jo nekustamais īpašums jau ir atsavināts citām personām, tādējādi pirkuma līguma noslēgšana starp pusēm nemaz nav iespējama.

Ņemot vērā visu iepriekš minēto, tiesa atzīst, ka prasītāja atbilstoši Civilprocesa likuma 93.panta pirmajai daļai ir pierādījusi, ka pirkuma līguma nenoslēgšanā ir vainojama atbildētāja, ir pamatoti iemesli kādēļ prasītāja atsakās noslēgt Pirkuma līgumu, tādējādi ir pamats piedzīt rokas naudu vienkāršā apmērā kā puses to ir pielīgušas rokas naudas līgumā.

Tādējādi prasība daļā par rokas naudas piedziņu 5000 *euro* apmērā ir apmierināma, savukārt pārējā daļā tā ir noraidāma.

Atbilstoši Civillikuma 1838.pantam to, ka samaksa izdarīta, jāpierāda tam, kas to apgalvo. Tā kā atbildētāja tiesai nav iesniegusi pierādījumus par to, ka viņa būtu samaksājusi prasītājai rokasnaudu, no atbildētājas prasītājas labā piedzenama rokasnauda 5000 *euro* apmērā.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 195.pantu atzīstamas prasītājas tiesības saņemt no atbildētājas likumiskos nokavējuma procentus 6% gadā no pamatparāda par laiku līdz sprieduma izpildei. Procentu pieaugums apstājas, sasniedzot pamatkapitāla lielumu.

Tādējādi, tiesa atzīst, ka prasītājai nosakāmas tiesības par laiku līdz sprieduma izpildei saņemt no atbildētājas likumiskos procentus 6% gadā no nenomaksātās parāda pamatsummas, jo saskaņā ar Civillikuma 1765.pantu gadījumos, kad likums noteic aprēķināt likumiskos procentus, tas nolikts pa seši no simta gadā.

Civilprocesa likuma 41.panta pirmā daļa noteic, ka pusei, kuras labā taisīts spriedums, tiesa piespriež no otras puses visus tās samaksātos tiesas izdevumus. Ja prasība apmierināta daļēji, šajā pantā norādītās summas piespriež prasītājam proporcionāli tiesas apmierināto prasījumu apmēram.

Tādejādi no atbildētājas prasītājas labā piedzenama valsts nodeva 341,18 *euro* apmērā, ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi 3,20 *euro* apmērā, pavisam kopā 344,38 *euro*.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 39.pantu, lietas izskatīšanas laikā radušies ar tiesas pavēstu nosūtīšanu un izsniegšanu saistīti izdevumi 4,05 *euro* apmērā (lietas 2. lapa).

Ņemot vērā, ka prasība ir apmierināta daļēji, no atbildētājas valsts labā piedzenama starpība starp faktiskajiem ar lietas vešanu samaksātajiem izdevumiem un iemaksāto summu, tas ir 0,85 *euro*.

Civilprocesa likuma 204[1].pants nosaka, ka taisot spriedumu par naudas summas piedziņu un par tiesāšanās izdevumu piedziņu, tiesa nosaka termiņu sprieduma labprātīgai izpildei 10 dienas no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

Rezolutīvā daļa.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 190.-193., 195., 204.[1] pantu tiesa

n o s p r i e d a :

SIA "AZ Mežs" prasību pret /pers. B/ par parāda piedziņu apmierināt daļēji.

Piedzīt no /pers. B/ par labu SIA "AZ Mežs" rokasnaudu 5000 *euro* apmērā, kā arī tiesāšanās izdevumus 344,38 *euro*, pavisam kopā 5344,38 *euro* (pieci tūkstoši trīs simti četrdesmit četri *euro* 38 *euro* centi). Samaksa veicama norēķinu kontā AS /Nosaukums C/ /numurs/.

Noraidīt prasību daļā par rokas naudas 5000 *euro* apmērā piedziņu.

Piedzīt no /pers. B/ valsts labā ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 0,85 *euro* (85 *euro* centi).

Ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi jāmaksā: Tiesu administrācija, reģistrācijas Nr.90001672316, konta Nr.LV51TREL2190458019000, maksājuma mērķis ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi civillietā Nr.C68280219.

Izskaidrot, ka ar lietas izskatīšanu saistīto izdevumu samaksu valsts labā apstiprinošs dokuments nekavējoties jāiesniedz tiesā, pretējā gadījumā pēc sprieduma labprātīgas izpildes termiņa notecējuma spriedums tiks nodots piespiedu izpildei zvērinātam tiesu izpildītājam.

Sprieduma labprātīgai izpildei noteikt termiņu desmit dienas no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

Spriedumu var pārsūdzēt Rīgas apgabaltiesā 20 (divdesmit) dienu laikā no sprieduma pasludināšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesā, Daugavgrīvas ielā 58, Rīgā

Spriedums sastādīts 2019.gada 30.septembrī.

Tiesnese M.Šalta